

het wapen van Oranje Nassau in reliëf geborduurd. Op het losse kussen zijn de letters P.P.P. (Pugno Pro Patria het devies van de Admiraliteit) aangebracht. De stoel waar een – eveneens verguld – voetenbankje bij behoort, werd in Den Haag gemaakt door N. Bruynestein die er het aanzienlijke bedrag van 751 pond 10 schell. voor kreeg.² Ook Willem V nam, toen hij bij zijn bezoek aan Amsterdam in 1768 de plechtige zitting van het Admiraliteitscollege presideerde, op deze zetel plaats. Een gravure van Vinkeles brengt deze bijeenkomst in beeld en in de aan het hoofd van de tafel staande zetel van de Prins herkent men gemakkelijk onze stoel (afb. 2). Het is duidelijk, dat bij de vele functies die de Stadhouders vervulden, zij slechts zelden op de voor hen bestemde zetel konden plaats nemen. Bij afwezigheid van de Stadhouders behield de stoel echter zijn eenmaal vastgestelde plaats en hij belichaamde dan het stadhoudersgezag, dat op deze wijze in alle Colleges, waar zich een dergelijke stoel bevond, tot uitdrukking kwam.

Slechts in enkele gevallen was het aan anderen dan de Stadhouders zelf geoorloofd op diens stoel plaats te nemen. In Amsterdam viel die eer te beurt aan de stadhoudersrepresentant in de Admiraliteit, die bij afwezigheid van de Prins letterlijk en figuurlijk diens plaats innam. In deze functie van gewicht benoemde Willem IV in 1749 de vermogende burgemeester Gerard Arnout Hasselaar, die op 21 maart van dat jaar met de waardigheid van dat ambt bekleed werd. In de onlangs gepubliceerde 'Jiddische Kroniek over de jaren 1740-1752'³ geeft de schrijver Abraham Chaim Braatbard van deze plechtigheid een levendig verslag, waaruit ik hier enige passages laat volgen:

'Zodra de genadige heer het ambt en de eer gekregen had en de burgemeesters op de hoogte gebracht waren, dat hij verkozen was, maakten zij dit in de krant bekend, namelijk dat Zijne Hoogheid hem (Hasselaar) als plaatsvervanger had aangesteld om de hoge zaken waar te nemen en wat hij zal doen is welgedaan, naar alle billijkheid.

Dezelfde dag verzamelden zich alle magistraten, dat wil zeggen burgemeesters, schout en schepenen in hun koetsen voor de deur van de genadige heer Hasselaar. Zij wachtten op elkaar tot zij er allemaal waren. Toen gingen de burgemeesters en de schout naar binnen en voerden de heer Hasselaar aan de hand naar buiten naar zijn koets.

Voorop reden de burgemeesters, daarna mijnheer Hasselaar, dan de schout en tenslotte de schepenen en andere autoriteiten naar het Prinsenhof.

²) In het huis Longleat (Wiltshire) bevindt zich een statiezetel, die zoveel overeenkomst met onze stoel van de Admiraliteit vertoont, dat wij moeten aannemen, dat ook deze bij Bruynestein besteld is en wellicht als geschenk van Willem IV naar Engeland kwam. ³) Abraham Chaim Braatbard, De zeven provincien in beroering, Jiddische Kroniek over de jaren 1740-1752. Uitgegeven door L. Fuks, Amsterdam, 1960, blz. 142.

Toen alle heren bij het Prinsenhof gekomen waren, stapten eerst weer de burgemeesters uit hun koets en namen mijnheer Hasselaar weer bij de hand. Daarna volgden de andere magistraten. De schout liep vooruit en zij brachten hem naar de kamer, waar de stoel van Zijne Hoogheid staat, waarop Hij altijd zit, wanneer hij in Amsterdam is. Zij plaatsten hem in deze stoel en gaven hem de macht om naar goeddunken te commanderen. Zo zat hij met grote eer op de stoel, zoals men wel denken kan en zoals het zo iemand toekomt.⁷

Braatbard, die voor de Joodse inwoners van Amsterdam alle steun van de Stadhouders mocht verwachten, zag kennelijk ook hoog op tegen diens vertegenwoordiger. Van de functie, die eenmaal onze stadhoudersstoel in het Prinsenhof speelde, kan men zich moeilijk een meer beeldende beschrijving dan zijn verslag voorstellen.

Een proefdruk van Paulus Potter

J. VERBEEK

Voor wie kan werken in één van de grote prentenverzamelingen van de wereld – en ons Prentenkabinet behoort daartoe – bestaat steeds de kans nog onbekende schatten te ontdekken. Ook onder het van het ogenblik van zijn bestaan af graag verzamelde grafisch werk van de grootste etsers. Zo bleek onlangs, dat tussen de etsen van Paulus Potter in onze verzameling zich een onbekende, onbeschreven vroege staat bevond van diens 'Liggende koe bij een boom' (Dutuit 17). Deze prent was onbekend gebleven aan Duplessis, die als eerste een uitgebreide beschrijving gaf van het complete oeuvre van Potter, ook aan Dutuit en aan E. L. Allhusen die in 1939 een zeer gedetailleerde beschrijving van alle bekende staten publiceerde in *The Print Collector's Quarterly*.

De bedoelde prent is vroeger dan de beide tot nu bekende staten. De verschillen zijn vele, waaronder enkele nogal opvallende. De door Potter in al zijn overige etsen gebruikte omtrekslijn ontbreekt in onze eerste staat nog. De achtergrond onder de kop van de koe is nog grotendeels onvoltooid, links van de boom ontbreekt zelfs elke aanduiding van een achtergrond. In de volgende staat heeft de kunstenaar, om een gecompliceerder schaduw effect te bereiken, op vele plaatsen op het lichaam van de koe arceringen toegevoegd, die het duidelijkst zichtbaar zijn op de uier en onmiddellijk daarboven, op de onderzijde van de buik, op de naar ons gekeerde voorpoot en op alle lichte gedeelten van de onderzijde van de hals. Bovendien werd de plaat verkleind, zowel in de hoogte als in de breedte met ca 4 mm, de omtrekslijn aangebracht en waar nodig alles aangevuld tot aan deze lijn (vooral in de rechter bovenhoek is dit

Afb. 1. P. Potter, *Liggende koe. Ets, onbeschreven proefstaat*

Afb. 2. P. Potter, *Liggende koe. Ets, eerste staat*

duidelijk). Deze verkleining van de plaat maakt het waarschijnlijk dat we hier met een proefdruk te maken hebben, zodat deze staat wel uiterst zeldzaam, zo al niet uniek zal zijn. Zoals bij alle vroege drukken is onze prent prachtig van druk, waardoor de nuances zoals Potter die estse nog voluit aan-

wezig zijn. In het geboomte rechts is dat prachtig zichtbaar. De moderne beschouwer die gewend is geraakt aan de eigen charme van het onvoltooide, zal de proefdruk wellicht zelfs prefereren boven het uiteindelijke resultaat, door de grotere illusie van warm, zomers licht in dit sublieme etsje.

CUYPERS' RIJKSMUSEUM 75 YEARS BY W. A. KEUZENKAMP

The architect Cuypers tried to realize many of his ideas and ideals in his museum plans. When a prize was offered for a plan for the King William I Museum in 1863 he produced one that answered his national-gothic point of view. He was inspired by an analogous neo-Gothic project for the Museum of Natural Science at Oxford. The advocate of the Neo-Gothic in England, Ruskin, played a great part in bringing about the construction of that building. It is not a matter of chance that Cuypers was inspired by an English example, as he was especially interested in all that was English at that time; this can be seen from, among other things, his journey to England in 1862 and the influence of Scott's Albert Memorial on his design for the monument on the 'Plein 1813' at the Hague. Both of his plans met with great opposition owing to the associations attached by many people in the Netherlands to Gothic and Neo-Gothic (unsuitable for the 19th century, not national, Roman Catholic). As a result Cuypers had to be satisfied with the second prize.

However he won the contest of 1875 for a plan for the Rijksmuseum. This new project was based on his earlier plan connected with the competition of 1863, as well as his studies of museums and other contemporary buildings. Only through the constant support of referendary De Stuers was Cuypers able to accomplish the building of the edifice, which was still highly criticized. He had tried to make more of the museum than a merely practical, functional building. Finally the possibility should not be ruled out that in his heart of hearts Cuypers felt the museum to be an architectural counterpart of the classical former Town Hall of Amsterdam.

A SAINT HIERONYMUS BY JAN CORNELISZ. VERMEYEN, BY E. PELINCK

Jan Cornelisz. Vermeyen, born about 1500 in the neighbourhood of Haarlem, went to Mechlin in 1525, first as court painter to Margaret of Austria, afterwards to Mary of Hungary. Between whiles he also worked for the Emperor Charles V and took part in his expedition to Tunis. He made cartoons for the tapestries connected with this enterprise. He is further known through a series of portraits, bible subjects and a number of curious etchings bearing the initials I C which are also on the Holy Family at Haarlem. His earliest known work is the portrait of the emperor, probably executed in 1530 at Augsburg.

The here published St. Hieronymus turned up in the Amsterdam art trade and was attributed to 'Aertgen van Leyden'. It was acquired by the Rijksmuseum as 'Leyden school'. The piece bears a similar monogram I C and shows a curious light effect, warm reds and greens, a half raised curtain, brass candlesticks and other still-life elements, which on the one hand appear in the oeuvre attributed to Aertgen and on the other hand in the prints by Vermeyen. Of the prints attributed to Vermeyen the one of Jesus in the temple shows exceptionally strong 'Aertgen' characteristics. Some later paintings by Vermeyen also show powerful light effects. The writer assumes that this may be an indication that Vermeyen was in Leyden between 1520 and 1525. He ascribes the Hieronymus to a period when Vermeyen could not yet have been influenced by Scorel or Heemskerck.

A SILVER STATUETTE OF A BUDDHA FROM CHIENGENS, BY J. FONTEIN

A recent acquisition of the Museum of Asiatic Art, a silver statuette representing the Buddha seated on a throne and placed on a wooden pedestal with a partly obliterated inscription is identified as the piece excavated at old Chiengsen by Reginald Le May in 1914. It is not of the so-called Lion type common at Chiengsen, a type formerly thought to represent the Early Chiengsen style, but belongs to the class of the mixed types, connected sometimes with the artistic centre of Chiengmai. The statuette which probably dates from the first half of the 16th cent. is the only known Siamese Buddhist image cast in silver of comparatively ancient date.